

Донець Л.І., к.е.н., доцент
Давидюк І.В., аспірант
*Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ЯК ПРОВІДНА КОМПОНЕНТА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження питань, які знаходяться в межах стратегічного планування, є актуальною проблемою, вирішення якої сприяє посиленню конкурентної позиції підприємства на ринку в умовах невизначеності та ризику.

Кожне підприємство повинно планує свою діяльність як на найближчий час так і на довготривалу перспективу. Саме такий підхід до організації діяльності сприяє ефективній роботі підприємства, забезпечує йому конкурентоспроможність на ринку.

На відміну від поточного планування, основними рисами якого є короткостроковий характер і внутрішня спрямованість без урахування зовнішніх умов функціонування підприємства, стратегічне планування – це процес моделювання ефективної діяльності підприємства на певний період функціонування з визначенням його цілей і їх змін в умовах нестабільності ринкового середовища, а також знаходження способу реалізації цих цілей і задач відповідно до його можливостей. Тобто стратегічному плануванню притаманна певна ступінь невизначеності і певний горизонт планування.

Разом із тим, слід зауважити, що стратегічне планування, спрямоване на рішення кардинальних проблем, має бути підкріплено поточним плануванням, яке забезпечує досягнення стратегічних цілей. Звичайно, при цьому повинна забезпечуватись наступність планів, їх взаємозв'язок, незважаючи на те, що структура планових рішень, методи планування і терміни реалізації будуть відрізнятися. Саме стратегічне планування може стати тим, завдяки чому багато відчизняних підприємств зможуть стабілізувати свою діяльність і одержати необхідний імпульс для подальшого розвитку [2].

Основними об'єктивними причинами необхідності та можливості розширення планового горизонту є необхідність формування планового «стрижня», який забезпечує керованість діяльності підприємства з одночасним використанням адміністративних важелів.

При стратегічному плануванні виникає потреба в більш гнучких підходах до визначення горизонтів планування, необхідності збалансованості різних за тривалістю дій для досягнення цілей. При цьому зростає й кількість доступних підприємству альтернативних варіантів розвитку, внаслідок чого відкривається більш широкий вибір дій на перспективу.

Саме стратегічне планування підприємства забезпечує прийняття керівництвом важливих господарських рішень. Його головним завданням при цьому є забезпечення гнучкості в діяльності підприємства для досягнення мети

в мінливих умовах конкурентного середовища, а також ефективного здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності.

Сучасний темп змін в економіці є настільки швидким, що стратегічне планування представляє майже єдиний спосіб формального прогнозування майбутніх проблем та можливостей. Воно забезпечує вищому керівництву засоби створення плану на тривалий строк, дає основу для прийняття рішень, спроможних знизити ризик при прийнятті рішення, забезпечує інтеграцію цілей та задач структурних підрозділів підприємства.

Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень, функції організації, мотивації і контролю, орієнтованих на розробку стратегічних планів. Процес стратегічного планування забезпечує основу для управління членами організації [1].

Сучасний підхід до системи стратегічного планування [2] передбачає взаємозв'язок цього виду планування з іншими плановими функціями й необхідність їх урахування при проектуванні системи планування, інформаційних та інших забезпечувальних систем.

Стратегічне планування невід'ємно пов'язане з оцінюванням і вибором стратегічних рішень. Саме в цій підсистемі відбувається формування цілей і стратегій розвитку підприємства, оцінювання можливості їхньої реалізації, виявлення проблем, вибір найбільш оптимальної стратегії розвитку.

Від прийняття господарських рішень, їх ефективності, оптимальності й обґрунтованості залежать реальні можливості досягнення цілей підприємства. В сучасних умовах господарювання це набуває особливої актуальності, адже пов'язано із вивченням можливостей запобігання кризовим ситуаціям на підприємстві.

Необхідність прийняття господарських рішень зумовлена існуванням проблем – складних теоретичних чи практичних питань, що потребують вирішення, характеризуючись розривом між тим, що є та що має бути. Без глибоких економічних знань, без уміння науково обґрунтувати та правильно оцінювати ефективність рішень, що приймаються на основі даних економічного аналізу, управління підприємством, стратегічне планування не може бути достатньо ефективним, знижується його роль як двигуна, прискорювача економічного розвитку.

Процес прийняття господарських рішень передбачає формування та використання певного алгоритму [3]. Наукова обґрунтованість рішень та їх оптимальність залежить, з одного боку, від методів, які використовуються у процесі розробки рішень, з іншого – від рівня знань і ступеня опанування законами розвитку суспільства й управління. Тому для урахування та практичного застосування необхідно знати сутність і механізм прояву процесу обґрунтування рішень, а також ті умови, за яких вони починають діяти.

Оскільки існує значний доробок в області термінованих моделей, стає питання про необхідність використання накопиченого потенціалу для планування і прийняття рішень при невизначеності. Між методам оптимального планування при наявності визначеності та невизначеності є певний зв'язок. Оптимальне планування при наявності невизначеності збагачує принципи та

методи оптимального планування в умовах визначеності.

Чисельні методи розв'язування детермінованих задач математичного програмування (лінійне, опукле, нелінійне, дискретне програмування), їх програмне забезпечення, методи інформаційного наповнення моделей, їх економіко-математичного аналізу доцільно використовувати також при розробці методів планування при невизначеності. Однак методи детермінованого оптимального планування не можна механічно застосовувати для планування в умовах невизначеності. Прийняття рішень при наявності невизначеності має певні особливості, тому стверджувати про наявність простого та універсального прийому, застосування якого дає можливість ігнорувати невизначеність шляхом зведення завдання до попереднього, є досить ризикованим.

Таким чином, багатоваріантність господарського рішення в умовах невизначеності й вплив додаткових факторів вимагають аналізу кожного з них.

Економічне обґрунтування господарських рішень в стратегічному плануванні забезпечує можливість прийняття економічно або соціально ефективних результатів діяльності підприємства, обумовлених загальною стратегією його розвитку.

Список використаних джерел

1. Циба Т.Є. Особливості і механізм стратегічного планування / Т.Є.Циба // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №2(56). – С. 159–172.
2. Марцин В.С. Деякі підходи до стратегічного планування в умовах ринкової трансформації / В.С.Марцин // Регіональна економіка. – 2005. – №2. – С. 220 – 224.
3. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посібник /С.М.Клименко, О.С.Дуброва. – К. : КНЕУ, 2005. – 252 с.